

Asia: VN/10378/2019

Lausuntopyyntö henkilötunnuksen uudistamista pohtineen työryhmän loppuraportista

Lausunnonantajan huomiot ehdotuksen vaikutuksista oman organisaation näkökulmasta

Toimintatapoihin liittyvät suorat ja epäsuorat vaikutukset

Lausunnonantaja on Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, tietosuojavastaava, Tuulia Aarnio:

Metropolia Ammattikorkeakoulun - kuten todennäköisesti myös muiden Suomen ammattikorkeakoulujen sekä todennäköisesti myös suomalaisten yliopistojen - prosessit on rakennettu opiskelijan identiteetin varaan.

Korkeakoulun prosessit on rakennettu pitkälti myös työntekijän tai korkeakoulun sidosryhmäedustajan tai asiakkaan kannalta katsottuna henkilön identiteetin varaan.

Hyvin usein identiteettiä varmennetaan eli rekisteröityä tunnistetaan henkilötunnuksena muodossa. Vuosikymmenien saatossa henkilötunnuksen rooli henkilön yksilöivänä tietona erilaisissa korkeakoulun tietojärjestelmissä on muodostunut keskeiseksi edellytykseksi henkilötietojen käsittelylle.

Toisaalta taas henkilötunnuksettomalla korkeakouluopiskelijalla (tai esim. koulutusviennin kohdeoppilaitoksen opiskelijalla) ei ole mahdollisuutta saada vahvan sähköisen tunnistamisen välinettä eli suomalaisia pankkitunnisteita, mobiilivarmennetta tai henkilökorttiin sisältyvää kansalaisvarmennetta haltuunsa - asia, mistä esimerkiksi Metropolia Ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavalta on useaan kertaan pyydetty kannanottoa viimeisen reilun vuoden sisään minkä olen toimekseni Metropolian tietosuojavastaavana ehtinyt olla, kun esimerkiksi verkkokurssin suorittaminen etänä (koulutusviennin liittyvässä yhteistyössä) siten, että etänä ulkomailta verkkokurssin suorittava opiskelija jollakin luotettavalla tavalla tunnistettaisiin - vahva sähköinen tunnistaminen ei tällöin ole mahdollista, eikä oikein minkään sähköisten palveluiden käyttö

(tunnistautumista edellyttävä, suomalaisten sähköisten palveluiden esim. julkisen hallinnon tarjoamien sähköisten palveluiden käyttö).

Myös kansainvälisen muuttoliikkeen ja vaihto-opiskelun arkipäiväistyminen vuoksi Metropolia Ammattikorkeakoulussa ollaan enevässä määrin tekemisissä henkilöiden kanssa, jotka pitää yksilöidä, mutta joilla ei ole henkilötunnusta. Samaan aikaan teknologinen kehitys on mahdollistanut asioinnin ilman henkilökohtaista käyntiä fyysisessä toimipisteessä, jolloin erityisesti ulkomailla asuvien suomalaisten ja myös ulkomaalaisten henkilöiden yksilöinti tulisi olla mahdollista digitaalisessa asiointiprosessissa. Tässä mielessä asialla on olennainen yhteys sähköisen tunnistamisen kehittymiseen.

Etäopiskelu, etätyö, etänä pääsykokeen tai muun merkittävän, oikeudellisia vaikutuksia omaavan suorituksen toteuttaminen, etätenttiminen ja toisaalta koulutusvienti ja rajat yli tapahtuva ”etäristiinopiskelu” on lisääntymään päin. Miten tässä tilanteessa korkeakoulu voi varmistaa sen, että se kuka väittää olevansa henkilö x, on se todella ja juuri tämä sama henkilö x sitten olisi tunnisteellisesti suorittanut etänä jonkin toteutuksen/kurssin ja se hänen opintosuoritusotteelleen sitten laitettaisiin? Entä kun tämä samainen henkilö lähestyy tietosuojavastaavaa ja esittää GDPR-aikaisen rekisteröidyn tietopyynnön? Eli haluaa tarkistuttaa tai saada itselleen sähköisen kopion kaikesta korkeakoulun hänestä taltioimista tiedoista? Mukaan lukien ne etäsuoritukset.

Tietosuojalainsäädäntö edellyttää, että kuukauden sisällä siitä, kun rekisterinpitäjä (esimerkiksi Metropolia Ammattikorkeakoulu) on vastaanottanut rekisteröidyn tietopyynnön ja tunnistanut rekisteröidyn riittävän luotettavalla tavalla (riittävän luotettava rekisteröidyn tunnistaminen puolestaan usein liittyy hetun olemassaoloon tai sähköiseen, vahvaan tunnistamiseen, joka taas ei ole mahdollista ilman hetua...), rekisteröity saa vastauksen tietopyyntönsä.

Ongelmia esiintyy lisäksi sellaisissa tilanteissa, jos henkilötunnus on myönnetty niin, että henkilöä ei ole voitu luotettavasti tunnistaa ensivaiheen tunnistamistilanteessa.

Tästä kulmasta arvioituna tuleva henkilötunnus - tai millä nimellä tätä tulevaa rekisteröidyn yksilöivää tunnistetta jatkossa kutsuttaisiinkaan - tulee olla eIDAS -asetuksen kanssa yhteensopiva, kansallisen ns. digipalvelulain kanssa yhteensopiva sekä sellainen, että se on suomalaisissa julkisen hallinnon, suomalaisen viranomaisen, suomalaisen kolmannen sektorin palveluntarjojan ja myös yksityisen sektorin verkkopalveluissa ja digiasioinnissa käypä rekisteröidyn yksilöivä tunniste. Tämän lisäksi - jos tarve niin vaatii - rekisteröidyn yksilöivä tunniste tulee olla mahdollista myöntää niin Suomen kansalaiselle kuin eurooppalaiselle rekisteröidylle kuin ns. kolmannen maan kansalaiselle /rekisteröidylle (tarkoittaen EU:n ulkopuolista maantieteellistä aluetta). Kun eurooppalainen tai kolmannen maan kansalaisen /rekisteröity käyttää suomalaisen julkisen hallinnon palveluita - fyysisesti paikan päälle Suomeen tullen tai sitten etänä asuinmaastaan käsin - tai esimerkiksi haluaa suorittaa etäverkko-opiskeluna suomalaisen korkeakoulun tarjoaman verkkokurssin, niin myös kolmannen maan kansalaiselle /opiskelijalle tulee voida myöntää jatkossa rekisteröidyn yksilöivä tunniste Suomesta käsin.

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Laki- ja arkistointipalvelut
Tietosuojavastaava Tuulia Aarnio

Tuulia Aarnio
Tietosuojavastaava, CIPP/E
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy
Hämeentie 161
00560 Helsinki
Sähköposti: tuulia.aarnio@metropolia.fi
Puhelin: 040 8440690
tietosuojavastaava@metropolia.fi
www.metropolia.fi

Arvioidut kustannusvaikutukset

Metropolia Ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavan työaikaa (ja samalla rahaa) säästyy, kun hän ei joudu niin usein enää antamaan kannanottoaan siihen, että miten verkkokurssin suorittaminen etänä kolmannen maan kansalaisen toimesta voi tapahtua etänä ulkomailta käsin ja verkkokurssin suorittava opiskelija voidaan jollakin luotettavalla tavalla tunnitaa ja suoritettut opintopisteet hänen opintosuoritusotteelleen juuri rekisteröidä.

Kolmannen maan kansalaiselta säästyy lentolippu- ja muut matkustamiskustannukset, ja samalla hän voi suorittaa verkkokursseja ja muita opintoja etänä, verkossa, omassa asuinmaassaan Metropolia Ammattikorkeakouluun. Metropolia Ammattikorkeakoulu voi saada rahaa siitä, että sillä on kolmannen maan kansalaisia opiskelijoinaan ja heidän opintosuorituksiaan rekisteröitynä.

Muut vaikutukset

-

Aikataulu ja siirtymäajat

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunnonantaja on Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, tietosuojavastaava, Tuulia Aarnio:

Metropolia Ammattikorkeakoulun - kuten todennäköisesti myös muiden Suomen ammattikorkeakoulujen sekä todennäköisesti myös suomalaisten yliopistojen - prosessit on rakennettu opiskelijan identiteetin varaan.

Korkeakoulun prosessit on rakennettu pitkälti myös työntekijän tai korkeakoulun sidosryhmäedustajan tai asiakkaan kannalta katsottuna henkilön identiteetin varaan.

Hyvin usein identiteettiä varmennetaan eli rekisteröityä tunnistetaan henkilötunnukseksi muodossa. Vuosikymmenien saatossa henkilötunnuksen rooli henkilön yksilöivänä tietona erilaisissa korkeakoulun tietojärjestelmissä on muodostunut keskeiseksi edellytykseksi henkilötietojen käsittelylle.

Toisaalta taas henkilötunnuksettomalla korkeakouluopiskelijalla (tai esim. koulutusviennin kohdeoppilaitoksen opiskelijalla) ei ole mahdollisuutta saada vahvan sähköisen tunnistamisen välinettä eli suomalaisia pankkitunnisteita, mobiilivarmennetta tai henkilökorttiin sisältyvää kansalaisvarmennetta haltuunsa - asia, mistä esimerkiksi Metropolia Ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavalta on useaan kertaan pyydetty kannanottoa viimeisen reilun vuoden sisään minkä olen toimekseni Metropolian tietosuojavastaavana ehtinyt olla, kun esimerkiksi verkkokurssin suorittaminen etänä (koulutusviennin liittyvässä yhteistyössä) siten, että etänä ulkomailta verkkokurssin suorittava opiskelija jollakin luotettavalla tavalla tunnistettaisiin - vahva sähköinen tunnistaminen ei tällöin ole mahdollista, eikä oikein minkään sähköisten palveluiden käyttö (tunnistautumista edellyttävä, suomalaisten sähköisten palveluiden esim. julkisen hallinnon tarjoamien sähköisten palveluiden käyttö).

Myös kansainvälisen muuttoliikkeen ja vaihto-opiskelun arkipäiväistyminen vuoksi Metropolia Ammattikorkeakoulussa ollaan enevässä määrin tekemisissä henkilöiden kanssa, jotka pitää yksilöidä, mutta joilla ei ole henkilötunnusta. Samaan aikaan teknologinen kehitys on mahdollistanut asioinnin ilman henkilökohtaista käyntiä fyysisessä toimipisteessä, jolloin erityisesti ulkomailla asuvien suomalaisten ja myös ulkomaalaisten henkilöiden yksilöinti tulisi olla mahdollista digitaalisessa asiointiprosessissa. Tässä mielessä asialla on olennainen yhteys sähköisen tunnistamisen kehittämiseen.

Etäopiskelu, etätyö, etänä pääsykokeen tai muun merkittävän, oikeudellisia vaikutuksia omaavan suorituksen toteuttaminen, etäenttminen ja toisaalta koulutusvienti ja rajat yli tapahtuva ”etärästiinopiskelu” on lisääntymään päin. Miten tässä tilanteessa korkeakoulu voi varmistaa sen, että se kuka väittää olevansa henkilö x, on se todella ja juuri tämä sama henkilö x sitten olisi tunnisteellisesti suorittanut etänä jonkin toteutuksen/kurssin ja se hänen opintosuoritusotteelleen sitten laitettaisiin? Entä kun tämä samainen henkilö lähestyy tietosuojavastaavaa ja esittää GDPR-aikaisen rekisteröidyn tietopyynnön? Eli haluaa tarkistuttaa tai saada itselleen sähköisen kopion kaikesta korkeakoulun hänestä taltioimista tiedoista? Mukaan lukien ne etäsuoritukset.

Tietosuojalainsäädäntö edellyttää, että kuukauden sisällä siitä, kun rekisterinpitäjä (esimerkiksi Metropolia Ammattikorkeakoulu) on vastaanottanut rekisteröidyn tietopyynnön ja tunnistanut rekisteröidyn riittävän luotettavalla tavalla (riittävän luotettava rekisteröidyn tunnistaminen puolestaan usein liittyy hetun olemassaoloon tai sähköiseen, vahvaan tunnistamiseen, joka taas ei ole mahdollista ilman hetua...), rekisteröity saa vastauksen tietopyyntöönsä.

Ongelmia esiintyy lisäksi sellaisissa tilanteissa, jos henkilötunnus on myönnetty niin, että henkilöä ei ole voitu luotettavasti tunnistaa ensivaiheen tunnistamistilanteessa.

Tästä kulmasta arvioituna tuleva henkilötunnus - tai millä nimellä tätä tulevaa rekisteröidyn yksilöivää tunnistetta jatkossa kutsuttaisiinkaan - tulee olla eIDAS -asetuksen kanssa yhteensopiva, kansallisen ns. digipalvelulain kanssa yhteensopiva sekä sellainen, että se on suomalaisissa julkisen hallinnon, suomalaisen viranomaisen, suomalaisen kolmannen sektorin palveluntarjoajan ja myös yksityisen sektorin verkkopalveluissa ja digiasioinnissa käypä rekisteröidyn yksilöivä tunniste. Tämän lisäksi - jos tarve niin vaatii - rekisteröidyn yksilöivä tunniste tulee olla mahdollista myöntää niin Suomen kansalaiselle kuin eurooppalaiselle rekisteröidylle kuin ns. kolmannen maan kansalaiselle /rekisteröidylle (tarkoittaen EU:n ulkopuolista maantieteellistä aluetta). Kun eurooppalainen tai kolmannen maan kansalaisen /rekisteröity käyttää suomalaisen julkisen hallinnon palveluita - fyysisesti paikan päälle Suomeen tullen tai sitten etänä asuinmaastaan käsin - tai esimerkiksi haluaa suorittaa etäverkko-opiskeluna suomalaisen korkeakoulun tarjoaman verkkokurssin, niin myös kolmannen maan kansalaiselle /opiskelijalle tulee voida myöntää jatkossa rekisteröidyn yksilöivä tunniste Suomesta käsin.

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Laki- ja arkistointipalvelut

Tietosuojavastaava Tuulia Aarnio

Tuulia Aarnio

Tietosuojavastaava, CIPP/E

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

Hämeentie 161

00560 Helsinki

Sähköposti: tuulia.aarnio@metropolia.fi

Puhelin: 040 8440690

tietosuojavastaava@metropolia.fi

www.metropolia.fi

Aarnio Tuulia

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy - Laki- ja arkistointipalvelut